

A nemzeti ébredés Mo.-on

<https://zanza.tv/tortenelem/ujkor-reformkor-forradalom-es-szabadsagharc-magyarorszagon/reformkori-gazdasag-es-kultura>

<https://zanza.tv/tortenelem/ujkor-reformkor-forradalom-es-szabadsagharc-magyarorszagon/nemzetisegek-magyarorszagon>

A magyar polgári nemzeteszme megjelenése

- nyugatról érkező új gondolkodás, eszmék: **liberalizmus és nacionalizmus**

hatásukra a nemesség körében új polgári nemzeteszmeny jelenik meg

- **polgári nemzettudat**: átveszi a nemesi nemzetfelfogás számos elemét: rebellis történelemfelfogás, nemzeti erények, nemzeties viselet, a régi intézmények, szokások tisztelete
- az idegen népek gyűrűjében rokon népek keresése, a tudományos őshazakutatás megindulása (Kőrösi Csoma Sándor - Tibetig jutott, Reguly Antal - a finnugorok között kereste a magyarok rokonait)

A nemzeti jelleg
hangsúlyozása a
magyar nemesi
viseletben:
a díszmagyar öltözet
megjelenése

[https://index.hu/tudomany/tortenelem/2018/06/26/a diszmagyar rovid tortenele/](https://index.hu/tudomany/tortenelem/2018/06/26/a-diszmagyar-rovid-tortenele/)

Díszmagyar: pártával (lányoknak) és hímzett
köténnyel

A korabeli (biedermeier /„bídermejer”/) nyugat-európai női viselet és német, nemzeties bieder ruha

Nemzetállami törekvések, az ún. politikai nemzet

- mivel a **nemesség magyar és a nemzetiségek jórészt jobbágyok**, az etnikai sokszínűséget az **egy politikai nemzet koncepciójával** hidalják át **egy politikai nemzet (horvát és magyar, ezek a „történelmi nemzetek”), ezen belül további népek, ők a saját történelemmel nem/alig rendelkező „nemzetiségek”** (szlovák, ruszin, román, német), a reformerek szerint a **jobbágyfelszabadítás** eredményeként a jobbágyok csatlakoznának a nekik **jogot és tulajdont adó magyar nemzetállamhoz**
- A liberális nemesi réteg igényli a **nemzetiségek erőszakmentes magyarosítását**, számos megyében törekvés a magyarosításra az iskolákban, egyházakban
- az **asszimiláció** (beolvadási szándék) erős a vidéki nemzetiségi nemesség, a városi német polgárság, főleg a zsidó városi polgárság körében

Hogyan tud kialakulni a magyar nacionalizmus Mo.-on, ha nem mindenki magyar? - feszültségekkel

A nemzetiségek és a magyarok viszonya elkezd romlani a nacionalizmus miatt

- **nemzeteszmé: a nemzetiségek vezető rétegei (egyházi értelmiség) körében is kialakul és terjed az alsóbb rétegek felé**
- **A nacionalizmus eszme terjedése szembeállítja a magyar és nemzetiségi vezető rétegeket**
- A magyar elit a nemzetiségi értelmiségi csoportokat nem látta valósan: követeléseik mögött sokszor pánszláv uszítást, orosz terjeszkedési szándékot látott
- **1844. A magyar államnyelv elfogadását a nemzetiségi réteg támadásként élte meg, mert ők is kiemelten fontosnak tartották a nyelvművelést, de a saját nyelvüket**

Egyre öntudatosabban és tudatosan viselik a saját viseleteiket (=népviselet) a nemzetiségek

A saját történelem kialakítása

- **a dicső múlt példája a történelmi jog alapja = annak van joga egy területhez, aki előbb volt ott**
- **Az állami múlttal nem rendelkező nemzetiségi mozgalmak kiegészítik őstörténetüket**
 - **horvátok:** az ókori illírek (Kr.e.3.sz.) utódainak tartották magukat és ezáltal jogot formáltak minden délszláv nép vezetésére
 - **szlovákok:** a Morva Birodalomtól (9.sz.) származtatták magukat, bátorítást merítve a szláv testvériség (pánszlávizmus) eszméjéből.
 - **románok:** a dákoromán elmélettel a dákokig és rómaiakig vezették vissza eredetüket, ezzel akarják erdélyi elsőbbségüket igazolni

Zsidó asszimiláció és emancipáció

- **A 18 . sz. óta: egyre több zsidó vándorol be nyugatról (gazdag kereskedők) és még inkább keletről (szegény galíciai bevándorlók).**
- **kézműipar, kereskedelem**
- A magyar nemesség szívesen látta őket, főleg a nyugatról jövőket, mert alkalmasak voltak az asszimilációra (=beolvadás a többségi társadalomba) és a nemesség számára nem jelentettek konkurenciát.
- A zsidóság egyenjogúsításának (=emancipáció) kezdete II. József uralkodása, amely most készül**

Kőrösi Csoma Sándor

Csoma Sándor (1784-1842): elszegényedett székely nemesi családból szárm., **nyelvész, őshaza-kutató**

„Tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a mi eleink ezen vidékekről szállottak le mint kultusznemzetek a Krisztus előtt több századokkal.”

- közel 20 nyelven tudott
- **a magyarok eredetét kutatva eljutott Tibetbe és ott megalapította az önálló tibetológiát (Tibet-kutatás)**
- **tibeti-angol szótárát a mai napig használják**
- Széchenyi rendkívül nagyra becsülte
- sírja ma is Dardzsilingben van, ahol maláriában meghalt, sírja buddhista zarándokhely (ő „a nyugati világ bódhiszátvája” /megvilágosodottja/)

<https://m.mult-kor.hu/szinte-semmit-sem-tudott-a-vilag-tibetrol-korsi-csoma-sandor-elott-20190411>

Reguly Antal

- Reguly („reguli”) Antal, 1819-1858., utazó, néprajztudós
- nyugati útjai során finnekkel találkozik és elkezd érdeklődni a magyar nyelv eredete iránt

„A nyelv tehát a nemzetnek lelke; a nyelv története a nemzet lelkének története. A nyelv egyszersmind a nemzet hovatartozását, rokonságát, tehát más nemzetek közti helyét mutatja meg csalhatatlanul.”

- **a finnugor népekkel foglalkozó tudomány (=finnugrisztika) atyja, kb. 15 nyelven tudott – megrajzolja az Ural-hegység északi részének teljes térképét több száz faluval, amit az oroszok sem ismertek**
- **legközelebbi nyelvrokonaink: a hantik (osztjákok) és a manysik (vogulok) első tudományos kutatója**
- állandó pénzzavarral küzd, egészsége tönkremegy a rengeteg munkában, majd több évre itthon van, végül 39 évesen meghal
- 92 db néprajzi tárggyal jön haza és több kötetnyi népmesével, népénekekkel, mondával
- **anyaga a Magyar Néprajzi Múzeum egyik legértékesebb anyaga – az ő gyűjteménye miatt ez Európa egyik legfontosabb néprajzi múzeuma**

Hol is járt Reguly? – az Orosz Bir. középső tájain, az Európát Ázsiától elválasztó Ural-hg. északi részén

A hantik és manysik ma is testvéreiknek
tartanak minket

Népességnövekedés és a higiénia javulása

- kb. 40 év alatt kb. 9,5 millióról 13,2 millióra nő
- **a növekedés nem bevándorlásból adódik, hanem a higiénia és a gazdaság fejlődéséből adódó népszaporulat** (vagyis az 1. ipari forradalomhoz kapcs.)
- Az első városi nyilvános közfürdők megnyílása, először Pesten, majd vidéken: egy személyes kádfürdők („fürdőszoba”)
- Az első gyógyforrások felfedezése, fürdőházak építése: Harkány, Hajdúszoboszló, Hévíz, stb.

https://mindennapoktortenete.blog.hu/2014/07/21/furdok_pest_reformkor

A Diana fürdő Pesten (a mai Belügyminisztérium helyén) és egy kádfürdője

A kultúra virágzása a reformkorban

1. a kultúra virágzik, oka:

- gazd. fellendülés
- társ. átalakulás, polgárosodás
- megerősödő nemzettudat
- egyre több iskola
- az elit pénzzel támogatja a hazai kultúrát
- **művészek, tanárok: „a nemzet szolgálata”, nemzeti öntudat, hazaszeretet**
- építészet: a klasszicizmus lesz a „nemzeti stílus” a reformkorban
- irodalom, zene, képzőművészet: romantika mint nemzeti stílus: Himnusz, Szózat, Erkel Ferenc nemzeti operái (Hunyadi László, Bánk bán).
- teljesen egyházi keretek között működő oktatás: nő a középiskolások, egyetemek száma

A reformkor emblematikus épülete, a „nemzeti stílusban” (klasszicizmus) épült Magyar Nemzeti Múzeum

A nemzeti/„magyaros” kultúra finanszírozása

- **az állami finanszírozás hiánya/elégtelensége jellemző a reformkorra:**

magyar kultúra és oktatás a kormányzattól nem kapta meg a kellő támogatást, **az erősödő nemzeti tartalmakat Bécs korlátozza**

- a „nemzetet szolgálva” a civil társadalom, a **nemesi, majd gyáriparos mecénások** próbálják pótolni a finanszírozást: **egyéni adakozásokból épül: Nemzeti Múzeum, az első Nemzeti Színház**

Az első, ideiglenesnek
épített Nemzeti
Színház az Astoriánál,
1835-1914. –
gr. Grassalkovich Antal
adományozta a telket,
Pest városa a pénz
nagy részét
(tűzveszélyessége
miatt elbontották)

... ahol Déryné Széppataki Róza
és Laborfalvi Róza állt...

A Magyar Tudományos
Akadémia (MTA)
épülete az egykori
Kirakodó téren (ma
Széchenyi tér)

- csak 1865-re készült el
- a reformkorban nem volt pénz egy ilyen méretű épületre

